

**Reactie van de Kunstraad Groningen op de concept-cultuurnota
van de gemeente Groningen 2009 - 2012, *Cultuurstad Groningen,
gewoon bijzonder!***

Groningen, augustus 2008

vooraf

Het college van burgemeester en wethouders van Groningen heeft de Kunstraad per brief gevraagd om in de winter van 2007/2008 ter voorbereiding van de nieuwe cultuurnota een tweetal omvangrijke adviezen uit te brengen:

- een advies over de aanvragen voor meerjarige subsidie (de zogenoemde specifieke voorzieningen);
- een advies over tien grote culturele instellingen gebaseerd op een visitatie van deze instellingen.

In de periode van november 2007 tot maart 2008 hebben in totaal 35 adviseurs meegewerkt aan de totstandkoming van deze adviezen, waardoor veel verschillende invalshoeken in de adviestrajecten werden ingebracht. Met de meeste instellingen zijn uitgebreide gesprekken gevoerd, waarna de adviseurs in verschillende commissies tot een oordeel zijn gekomen. In april 2008 heeft de Kunstraad het rapport *Cultuurbeleid in Groningen. Kiezen voor kwaliteit* uitgebracht, waarin beide adviezen zijn opgenomen.

In juni jl. heeft het college van burgemeester en wethouders de concept-cultuurnota *Cultuurstad Groningen, gewoon bijzonder!* vastgesteld. De keuzes die in deze nota zijn gemaakt, brengen de Kunstraad ertoe om hierop te reageren. Achtereenvolgens zal de raad

- de belangrijkste overwegingen uit het advies van de Kunstraad weergeven en
- kort stilstaan bij de keuzes uit de cultuurnota en de consequenties daarvan voor het veld.

I. Advies Kunstraad Groningen: *Cultuurbeleid in Groningen. Kiezen voor kwaliteit*

In het advies *Cultuurbeleid in Groningen. Kiezen voor kwaliteit* constateert de Kunstraad dat Groningen een bijzondere culturele sector heeft. De waarde wordt niet alleen bepaald door de -- voor een stad van deze omvang -- grote verscheidenheid en veelheid van het aanbod, maar ook door de kwaliteit en uitstraling van veel Groningse culturele organisaties. Instellingen als Noorderzon, het Grand Theatre, Vera, Noorderslag, Noorderlicht en vele andere zijn tot ver over de landsgrenzen bekend en zijn bijzondere ambassadeurs voor de stad.

Deze rijkdom heeft echter ook een keerzijde. De beschikbare subsidiebudgetten staan al jaren onder grote druk en groeien nauwelijks mee met het activiteitsniveau en de ambities van de organisaties. Bovendien worden ze steeds over een groot aantal instellingen "uitgesmeerd". Daardoor zijn er veel organisaties die het met relatief kleine subsidies moeten doen (ook vergeleken met eenzelfde type organisaties elders in Nederland). Door grote persoonlijke inzet van medewerkers en vrijwilligers en met ID-ers op relatief zware functies weten deze organisaties zich toch tot een aansprekend niveau te ontwikkelen. Op termijn is dit echter een onhoudbare situatie; er wordt roofoverval gepleegd op instellingen en medewerkers. De situatie wordt bovendien nijpend, omdat de teugels van het ID-beleid steeds strakker worden aangetrokken waardoor instellingen worden geconfronteerd met het wegvallen van ID-banen en het niet of moeilijk kunnen opvangen van de beschikbaar gestelde maatschappelijke banen. De taken van deze medewerkers kunnen niet door het resterende personeel worden overgenomen. Voor het handhaven van de huidige activiteiten van deze instellingen is een substantiële verhoging van de subsidie dan ook noodzakelijk.

De Kunstraad realiseert zich dat de gemeentelijke middelen voor cultuur de komende beleidsperiode niet met miljoenen per jaar stijgen. Dat betekent dat ondanks de extra middelen die het college beschikbaar heeft gesteld, niet alle wensen kunnen worden vervuld. Het veld overziend heeft de Kunstraad geconcludeerd dat een kleine verhoging van alle budgetten absoluut onvoldoende is om de hierboven geschetste problemen van de instellingen op te lossen. Het risico van een gedeeltelijke teloorgang van aansprekende culturele instellingen blijft daarmee bestaan. De raad acht het onvermijdelijk dat er stevige keuzes worden gemaakt en dat een deel van de subsidies wordt beëindigd om andere organisaties naar behoren te kunnen ondersteunen.

Aangezien het college de Kunstraad heeft gevraagd om binnen het beschikbare budget¹ te adviseren en aangezien de middelen ontoereikend waren om alle aanvragen te honoreren, heeft de Kunstraad in zijn advies een prioritering aangebracht. Daarbij is de raad uiteindelijk tot de conclusie gekomen dat op dit moment de prioriteit bij het toekennen van meerjarige subsidies dient te liggen om het op het huidige niveau voortbestaan van een artistiek stevige basisinfrastructuur mogelijk te maken: de basis op orde. De Kunstraad heeft mede op basis van de adviesaanvraag van het college geadviseerd **om alleen die instellingen meerjarig te subsidiëren die:**

- **een artistiek hoogwaardig product leveren.** Dit betekent dat instellingen waarbij de Kunstraad kritisch is over de kwaliteit van de activiteiten, de raad adviseert om geen meerjarige subsidie toe te kennen;
- **en die absoluut niet met incidentele subsidies kunnen functioneren,** bijvoorbeeld omdat de activiteiten qua omvang en locatie complex zijn, omdat ze langlopende verplichtingen met samenwerkingspartners moeten aangaan of omdat ze grote productionele risico's moeten nemen.

Gezien de krapte van de budgetten vindt de Kunstraad het doen van reserveringen om leemtes in het aanbod op te vullen of nieuwe ontwikkelingen te stimuleren op dit moment

---

¹ Omdat het college geen beschikbaar budget heeft vastgesteld, is de Kunstraad uitgegaan van een extra budget van € 500.000 bovenop de bestaande bestedingen aan de specifieke voorzieningen.

niet wenselijk². Naar de mening van de raad gaat dit ten koste van een gezond subsidieniveau voor andere instellingen. Uiteraard kunnen instellingen die niet aan deze voorwaarden voldoen, een beroep doen op het Incidentenbudget.

Op basis van bovengenoemde uitgangspunten is de Kunstraad Groningen uiteindelijk tot het advies gekomen om de komende periode 26 meerjarige subsidies toe te kennen -- waarvan twee nieuwe subsidierelaties -- en acht meerjarige subsidierelaties te beëindigen.

---

² Een andere overweging hierbij is overigens dat de Kunstraad vindt dat nieuwe ontwikkelingen vanuit het veld dienen te komen en zich een periode dienen te bewijzen (met middelen vanuit de Incidentenpot) alvorens meerjarig te worden gesubsidieerd.

II. Concept-cultuurnota *Cultuurstad Groningen, gewoon bijzonder!*

Algemene noties

De Kunstraad vindt dat het college in de concept-cultuurnota *Cultuurstad Groningen, gewoon bijzonder!* de positie van het cultuurbeleid in Groningen helder weergeeft. Wel meent de raad dat de nota scherpte mist in die zin dat er in de visie en doelstellingen geen prioriteiten worden gesteld en dat de samenhang tussen visie, concrete doelstellingen en beleidsinstrumenten niet altijd even helder is. Bovendien maakt de gebruikte indeling in de -- poëtische, maar verwarrende -- metaforen *Pleinen*, *Makers* en *Burgers* het zoeken naar deze samenhang er niet eenvoudiger op.

De Kunstraad is verheugd over het feit dat het college de noodzaak onderkent om fors in de cultuursector te investeren. Ook is de raad blij met het besluit om het geplande Arts Festival geen doorgang te laten vinden maar de middelen wel voor het cultuurbeleid te behouden. Een meevaller is verder dat er ook door het rijksbeleid meer geld voor de cultuursector in Groningen beschikbaar komt.

Het college schrijft in de concept-cultuurnota in de geest van het advies van de Kunstraad te willen handelen. De Kunstraad is uiteraard verheugd over deze intentie, maar wil daar toch een kanttekening bij maken.

De raad constateert dat in een flink aantal gevallen in mindere of meerdere mate is afgeweken van de adviezen. Uiteraard is dit het goed recht van het college, maar het aantal afwijkingen van weloverwogen tot stand gekomen adviezen is zo essentieel dat de Kunstraad zich zorgen maakt over de consequenties die dit kan hebben voor het Groningse culturele veld. Het toekennen van subsidies aan verschillende instellingen waarover de Kunstraad een negatief advies heeft uitgebracht, leidt ertoe dat voor een aantal andere instellingen een veel lager subsidiebedrag wordt gereserveerd dan het adviesbedrag van de Kunstraad. De raad meent dat daarmee de problematiek van deze instellingen voor een belangrijk deel blijft bestaan, met alle risico's voor de Groningse cultuursector van dien.

Toelichting op thema's

a. Uitsmeren van de middelen, minder subsidie voor grotere instellingen

De Kunstraad vindt het onverstandig dat het college ervoor kiest om de budgetten evenals voorgaande jaren uit te smeren over veel verschillende beleidsdoelen en instellingen. Dit leidt ertoe dat het college een aantal door de Kunstraad geadviseerde en zeer noodzakelijk geachte subsidieverhogingen niet geheel overneemt. Daarbij gaat het om de grote festivals Noorderslag, Noorderzon, Noorderlicht en Jonge Harten en om de grotere specifieke voorzieningen Grand Theatre, Liga 68 en Vera.

De door het college voorgestelde korting van ruim 13% op het geadviseerde bedrag lijkt onschuldig, maar het gaat bij deze instellingen vaak om grote bedragen: het verschil tussen enkele fte's meer of minder. Zo valt de subsidie aan het Grand Theatre in de concept-cultuurnota bijna € 60.000 lager uit dan geadviseerd, de subsidie aan Vera bijna € 50.000 lager en de subsidie aan Noorderzon ruim € 30.000 lager.

De Kunstraad betreurt dat het college juist op deze voor Groningen zo belangrijke instellingen een dergelijk hoge korting op het geadviseerde bedrag doorvoert en doet een dringend beroep op het college en de gemeenteraad om voor deze instellingen meer middelen vrij te maken, zodat ze naar behoren kunnen functioneren.

In dit verband wil de Kunstraad nog specifiek aandacht vragen voor Noorderslag/Eurosonic. De raad heeft geadviseerd om deze instelling een subsidie toe te kennen van € 150.000, afkomstig uit zowel cultuur- als EZ-budgetten. In de concept-nota wordt echter niet gerept over afstemming hierover met EZ en wordt gesproken over een subsidie aan de instelling van € 82.000. De raad wil benadrukken dat met een dergelijk bescheiden bedrag het voortbestaan van dit festival mogelijk in gevaar komt.

b. Negatief advies, wel subsidie

De Kunstraad heeft over een aantal meerjarige subsidieaanvragen op artistiek-inhoudelijke gronden een negatief advies uitgebracht. Het college heeft besloten een deel hiervan naast zich neer te leggen, te weten de adviezen over Urban House, Theater te Water en De Steeg. Voor de Kunstraad is de artistieke kwaliteit het primaire beoordelingsprincipe, ook waar het gaat om activiteiten voor specifieke doelgroepen. Het is niet duidelijk waarom in deze gevallen daarvan wordt afgeweken. Dat artistieke kwaliteit en de participatie van bepaalde doelgroepen heel goed te combineren zijn, laat het Jonge Harten-festival zien.

Ook bij de handhaving van de huidige subsidie voor het Tschumi-paviljoen heeft de Kunstraad twijfels. De raad vindt vanwege het ontbreken van continuïteit van de instelling en het inhoudelijk weinig stevige beleidsplan voor de komende jaren een jaarlijkse monitoring van essentieel belang. Dat is juist goed mogelijk als de instelling jaarlijks subsidie bij de Kunstraad aanvraagt.

c. Opvullen van leemtes

De Kunstraad vindt het niet voor de hand liggend dat het college bij schaarste aan middelen een tweetal budgetten reserveert zonder dat hiervoor een concrete besteding is, te weten voor de Atelierroute (€ 12.500) en voor de poëziefestivals (€ 15.000).

De Kunstraad is van mening dat een nieuwe atelierroute prima via de Incidentenpot kan worden gesubsidieerd, zodat er meteen toezicht is op de kwaliteit. Ook voor het voortbestaan van de poëziefestivals is subsidiëring via de Incidentenpot geen belemmering, zoals in de voorgaande jaren is gebleken. Mogelijk leidt juist het toekennen van een meerjarige subsidie aan de gecombineerde festivals tot financiële problemen voor de betrokken organisaties, aangezien de gemeente Groningen en de Kunstraad hebben afgesproken dat instellingen die al een structurele gemeentelijke bijdrage ontvangen, voor dezelfde activiteit geen beroep meer kunnen doen op de Incidentenpot. De poëziefestivals ontvangen in de huidige situatie gezamenlijk meer middelen uit de Incidentenpot dan de voorgestelde reservering van € 15.000.

d. Kleinere musea

De forse verhoging van de bijdrage aan het Noordelijk Scheepvaartmuseum en de bescheiden verhoging van de subsidie aan het Grafisch Museum ervaart de Kunstraad als een blijk van *commitment* aan deze musea en een gebaar van goede wil om gezamenlijk een haalbaar plan voor de toekomst te realiseren. Uiteraard zal daarbij rekening moeten worden gehouden met verdere verhogingen van de meerjarige subsidies in de toekomst en met mogelijk forse incidentele subsidies voor investeringen.

e. Incidentenbudget

De Incidentenpot, het budget voor project- en jaarsubsidies, lijkt in de concept-cultuurnota maar zeer beperkt te worden verhoogd; het exacte bedrag van de verhoging is de raad overigens niet helemaal duidelijk geworden.

De Kunstraad is hierover oprecht bezorgd. De Incidentenpot is een veel bevraagd budget dat in het veld ruime bekendheid geniet. Het jaar 2008 laat een forse groei van het aantal aanvragers en nieuwe initiatieven zien -- wat mede de bedoeling was van de oprichting van de Kunstraad -- terwijl ook de omvang van de projecten toeneemt. Hierdoor ontstaat er een grote druk op het budget. In 2009 verwacht de raad een verdere groei, mede doordat een aantal tot dan toe meerjarig gesubsidieerde instellingen in het vervolg een beroep moet doen op de Incidentenpot.

De Kunstraad verwacht dat met de huidige beperkte verhoging van de Incidentenpot het budget halverwege volgend jaar is uitgeput en dat subsidieaanvragen om die reden moeten worden afgewezen. Dat zou bijzonder jammer zijn, omdat de Incidentenpot juist nieuwe en belangrijke ontwikkelingen in de cultuursector mogelijk maakt.

f. Groningse Nieuwe

Het is positief dat het college bij talentontwikkeling de culturele instellingen een grotere rol wil geven, conform het advies van de Kunstraad. Het is echter teleurstellend dat de verdeling van het budget Groningse Nieuwe bij de Kunstraad wordt weggehaald, te meer omdat het college en de gemeenteraad begin dit jaar akkoord zijn gegaan met de werkwijze die in het Verbeterplan van de Kunstraad is voorgesteld. Bovendien is het stimuleren van vernieuwing en jong talent een van de doelstellingen van de Kunstraad en een essentieel onderdeel van zijn taakopdracht.

Zoals in het Verbeterplan al is aangegeven, is het bij het uitwerken van een nieuw beleidsdoel als Groningse Nieuwe een kwestie van zoeken naar de juiste beleidsinstrumenten op dit gebied. De Kunstraad is hiervoor een voor de hand liggende "uitvoerder":

- De Kunstraad beschikt over de inhoudelijke expertise om plannen van culturele instellingen voor talentontwikkeling te beoordelen en deze bij overvraging van het budget tegen elkaar af te wegen.
- De Kunstraad kan op basis van ontwikkelingen in het veld of veranderende zienswijzen zijn werkwijze tamelijk snel aanpassen.
- De Kunstraad kan aan talentontwikkeling en -coaching een bredere invulling geven dan alleen door het verstrekken van subsidies. De Kunstraad heeft ook een adviserende rol en heeft momenteel een aantal themabijeenkomsten in voorbereiding, waarbij verschillende aspecten van het kunstenaarschap aan bod komen.

g. Amateurkunst

Amateurgezelschappen in Groningen worden met verschillende problemen geconfronteerd, variërend van te weinig middelen voor ambitieuze verenigingen tot een starre handhaving van de regelgeving waar juist het veelkleurige amateurveld bij enige soepelheid en "subsiëring op maat" is gebaat.

De Kunstraad meent dat de voorgestelde aanpassingen van het amateursubsidiebestel zeker een stap in de goede richting zijn, maar dat die nog onvoldoende oplossing voor de problematiek bieden. In het op korte termijn door de Kunstraad Groningen uit te brengen advies over het amateurkunstbeleid wordt een voorstel gedaan om de eerdergenoemde problemen daadwerkelijk op te lossen. De Kunstraad hoopt deze voorstellen in de uiteindelijke cultuurnota terug te lezen.

Samenvattend

Resumerend vindt de Kunstraad dat in de concept-cultuurnota een aantal goede aanzetten wordt gedaan voor de komende vier jaar. De raad is verheugd over het feit dat het college de noodzaak tot de inzet van extra middelen in de cultuursector onderkent. Positief is ook de aandacht voor de problemen van de musea en de intentie om hiervoor gezamenlijk een oplossing te zoeken.

De versnippering van middelen over een groot aantal instellingen gaat echter ten koste van een daadwerkelijk toereikende ondersteuning van een aantal grotere culturele instellingen die als dragers van het Groninger cultuurbeleid mogen worden beschouwd. Dit baart de Kunstraad zorgen. De raad adviseert het college dan ook met klem om de verdeling van de middelen nog eens kritisch te bezien en serieus te zoeken naar een manier om deze instellingen ruimer te financieren.